

АРХУСКА КОНВЕНЦИЈА КАО ПУТОКАЗ ЗА ЗАШТИТУ ОД ЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЧЕЊА ПОМОЋУ СЛОБОДНОГ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА

Александар ЖИГИЋ, Славица ИВКОВИЋ

Агенција за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије

zigic@srbatom.gov.rs

XXIX Симпозијум ДЗЗСЦГ, Сребрно језеро, 27-29 септембар 2017.године

-
- Доступност информација грађанима и омогућавање њиховог учешћа у процесима заштите од јонизујућих зрачења представља неминовност савременог доба и прихватљив модел поступања
 - Обавеза информисања јавности је утемељена уставом који ово право прокламује као људско право новије генерације
 - Право на слободан приступ еколошким информацијама разрађују закони, укључујући Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности
 - То је право појединаца које истовремено представља обавезу органа јавне власти у области заштите животне средине
 - Ово право је афирмисано одредбама Архуске конвенције усвојене у јуну 1998.године

- Одредбе Архуске конвенције су значајне у области заштите од јонизујућих зрачења где се ограничава проток информација услед безбедностних разлога имајући у виду потенцијалне опасности и могуће штете од злонамерног коришћења извора јонизујућих зрачења
- Архуска конвенција уређује право на доступност информација о заштити животне средине, али садржи ограничења и изузетке од слободног приступа информацијама
- Изузеци имају оправдање само у ситуацијама када то налаже разлог безбедности и када то није на штету права на слободан приступ информацијама од јавног значаја
- Иако прописује ограничења, Конвенција подстиче слободан приступ еколошким информацијама, стварање услова за учешће јавности у доношењу еколошких одлука и њиховој практичној примени кроз активну заштиту животне средине.

- У области заштите од јонизујућих зрачења у Републици Србији спроводи се обавештавање и информисање јавности о стању загађености ваздуха, односно постоје информације о нивоу радиоактивности у ваздуху
- Мерења доза радиоактивног зрачења се врше на девет мерних места у Републици Србији, а на основу добијених резултата се континуирано прати стање и предузимају потребне активности
- Обавеза информисања јавности о границама радиоактивне контаминације, третману, чувању и складиштењу радиоактивног отпада делимично је регулисано Програмом нуклеарне сигурности и безбедности којим се као један од циљева прокламује обезбеђивање информисања јавности и њеног учешћа у доношењу одлука важних за складиштење радиоактивног отпада.
- Програм нуклеарне сигурности садржи седам циљева нуклеарне сигурности и безбедности, а седми се односи на информисање становништва и учешће јавности
- Део Програма посвећен планираним активностима прописује обезбеђивање учешћа јавности и информисања становништва о питањима нуклеарне сигурности и безбедности, као и израду програма за информисање становништва и дистрибуцију едукативних материјала

- Право на информисање о заштити од јонизујућих зрачења прописано је чланом 6. Закона о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности у оквиру послова Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије која је обавезна објавити годишњи извештај о нивоу излагања становништва јонизујућим зрачењима у Републици Србији и омогућити учешће јавности у поступку доношења подзаконских аката
- Транспарентност у раду и обавеза достављања информација од значаја за заштиту од јонизујућих зрачења, прописани су и Директивом Савета 59/13 EURATOM (COUNCIL DIRECTIVE 2013/59 EURATOM of 5 December 2013 laying down basic safety standards for protection against the dangers arising from exposure to ionising radiation. Информације у вези са применом извора зрачења, њиховом оправданости и контролом извора, надлежне институције пружају становништву, радницима, пацијентима, увек када то не угрожава претежније интересе попут безбедност, што произлази из члана 77. Директиве
- Директивом Савета 59/13 EURATOM, прописује се члановима 74. и 77. обавеза државних институцијама да обезбеде слободан приступ информацијама о изложености становништва радону у затвореним просторима, и информацијама које садрже податке о ризицима по здравље људи, али и мерама за уклањање или умањење ризика
- План за деловање у случају акцидента прописује које се информације достављају потенцијално и стварно угроженом становништву током трајања акцидента.

ЗАКЉУЧАК

- *Ахруском конвенцијом се прописују највиши стандарди доступности информација грађанима, а њене одредбе служе као основа законима из области заштите животне средине приликом прописивања приступа информацијама од јавног значаја
- *Архуска конвенција поред осталог одређује обавезу еколошке едукације грађана и каналише пут за развијање свести код грађана о неминовности заштите животне средине и нужности еколошког поступања зарад заштите живота и здравља грађана
- *Ова Конвенција представља путоказ за заштиту од штетних дејстава јонизујућих зрачења едукацијом грађана и њиховим константним и правовременим информисањем о свим питањима у вези са јонизујућим зрачењима
- *Поседовање информација о изворима јонизујућих зрачења, дозама зрачења и механизмима заштите у случају прекомерних доза представља неминовност и пример савесног и еколошки одговорног поступања